

Natuurinrichting Merelbeekse Scheldemeersen

van
Tijarm

naar
**Melsen-
beek**

Vissen vanuit de Tijarm naar de Melsenbeek

In de Tijarm zwemmen maar liefst 20 verschillende vissoorten rond. De meest voorkomende zijn brasem, paling, kolblei, gibel, karper, driedoornige stekelbaars, riviergrondel, pos, rivierprik, baars, bot, blauwbandgrondel, bittervoorn, blankvoorn, rietvoorn en snoekbaars.

Veel van deze vissen zwemmen graag zijbeken zoals de Melsenbeek op, om er te paaien of voedsel te zoeken. Om dit natuurlijke gedrag mogelijk te maken, werd de monding van de Melsenbeek met 1 meter verlaagd. Hierdoor is er, elke getijdencyclus opnieuw, langer contact tussen het water van de Tijarm en het water van de Melsenbeek. Om het grote hoogteverschil passeerbaar te maken voor vissen, werd het door middel van vistrappen opgedeeld in verschillende kleinere, overbrugbare hoogteverschilletjes van ongeveer 10 cm elk.

De schuine, plantenrijke oevers van de Melsenbeek en het Stekelingske zijn ideale paaiplaatsen voor vissen. Vislarfjes en jonge visjes vinden er voedsel en beschutting. Hierdoor draagt de Melsenbeek bij tot een gezonde vispopulatie van de Tijarm en de Bovenschelde.

De paling, een soort die tegenwoordig op Europese bescherming mag rekenen, heeft ondertussen de Melsenbeek ontdekt als opgroeigebied. Onderzoek toonde aan dat glasaaltjes (jonge, nog helemaal doorzichtige palinkjes) vanuit de Tijarm de Melsenbeek opzwemmen om er op te groeien. Ook driedoornige stekelbaarsjes en jonge botjes hebben de weg vanuit de Tijarm naar de Melsenbeek gevonden.

De verwachtingen zijn gunstig: bij een verdere verbetering van de waterkwaliteit zal het visbestand in de Melsenbeek verder aangroeien en gevarieerder worden.

Ondergelopen plantenrijke oever kan fungeren als paaiplaats voor vissen.

↑ en ↗ Deze constructie op de Tijarm (enkel te zien bij laag water) lokt de vissen naar de Melsenbeek.

Stekelingske

Vis

v.l.n.r. v.b.n.o. brasem, kolblei, paling, karper, blankvoorn, rietvoorn
(Atlas van Vlaamse beek- en rivierissen)

VLM
VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ

Agentschap voor
Natuur en Bos

Provincie
Oost-Vlaanderen
Voor ieder van ons

Merelbeke

Natuurinrichting Merelbeekse Scheldemeersen

Sint-Elooisput

Vis-trappen

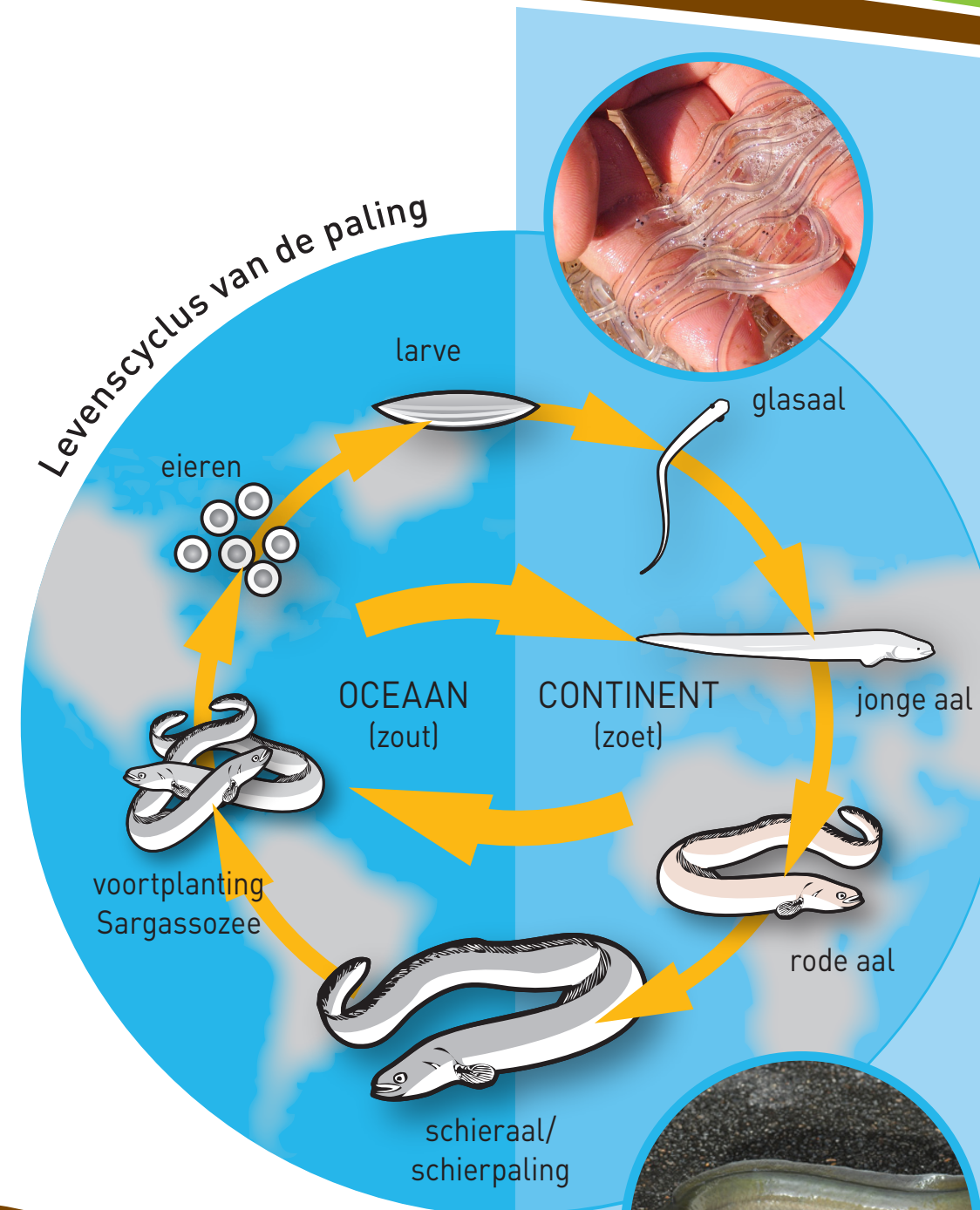
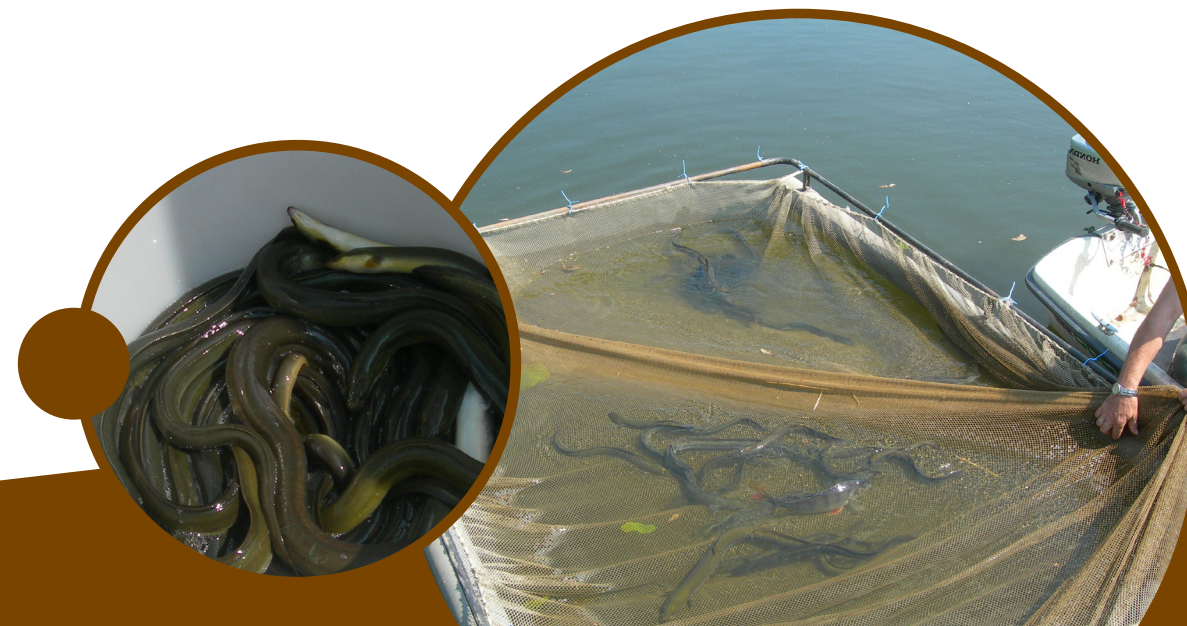
Vistrappen

Beekvissen maken graag gebruik van de volledige lengte van een waterloop. Kunstmatige hoogteverschillen zoals drempels en stuwen, maken dat onmogelijk. Om de vissen hogerop te helpen, worden grotere hoogteverschillen opgedeeld in verschillende kleinere, overbrugbare stukjes. Hiervoor staan er in de Melsenbeek vistrappen, V-vormige constructies, gemaakt uit hout en omringd met stenen. Door voor en achter de vistrappen stenen in het water aan te brengen, worden rustzones gevormd.

Minder goed zwemmende vissen maken hiervan gebruik om even uit te rusten voordat ze over de volgende drempel gaan. In totaal zijn er over de hele lengte van de Melsenbeek 28 vistrappen, elk met een hoogteverschil van ongeveer 10 cm. Dat betekent dat een vis die vanuit de Tijarm de Melsenbeek opzwemt tot aan de kruising met de Schragebeek, ruim drie meter hoogteverschil heeft overwonnen dankzij deze vistrappen.

Door de vistrappen vinden meer vissen een geschikt plaatsje om hun eieren af te zetten, vinden jonge visjes gemakkelijker voedsel en beschutting en draagt de Melsenbeek haar steentje bij aan een gezond en gevarieerd visbestand in de Bovenschelde.

↑ Vistrappen op de Melsenbeek
→ Visinventarisatie in de Merelbeekse Scheldemeersen. Hier werd veel paling waargenomen.

Paling

De paling is een bijzondere vermelding waard voor de Melsenbeek. Vanuit de zee zwemmen jonge palinkjes, glasaaltjes genoemd omdat ze nog helemaal doorzichtig zijn, de Schelde op en komen zo ook in de Tijarm terecht. Op dat moment zijn ze nog geen twee jaar oud maar hebben er al wel duizenden kilometers op zitten!

Via de Tijarm, en dankzij de verschillende vistrappen die werden aangelegd, zijn glasaaltjes in staat om de Melsenbeek te koloniseren. De Melsenbeek, 't Stekelingske en de Sint-Elooisput, bieden uitstekende opgroeimogelijkheden voor de jonge palinkjes. Na een paar maanden zien de glasaaltjes er uit als de paling die de meeste mensen kennen: zwartgrijze rug, licht gelige buik, slangachtig uiterlijk. Na minimaal zeven jaar in zoet water te hebben geleefd, ondergaan palingen een heuse gedaantewisseling. Ze krijgen een donkerdere rug, hun buik wordt zilverachtig tot wit, de ogen worden groter. Vanaf dat moment worden ze schieraal of zilveraal genoemd. Ze trekken in het najaar stroomafwaarts en zwemmen naar de Sargassozee. Die enorme afstand leggen ze af door te teren op hun vetreserves. Om plaats te maken in hun buikholte voor het aanmaken van kuit of hom, verdwijnt de maag en darm grotendeels. Een paling die voor nageslacht heeft gezorgd, sterft kort daarna. Maar geen nood: twee jaar later bereikt het nageslacht de Noordzeekust en begint het hele verhaal opnieuw.

Natuurinrichting Merelbeekse Scheldemeersen

Heringerichte oever van de Melsenbeek

Melsenbeek

Inrichting Melsenbeekoever

De oevers van een beek zijn van levensbelang voor dieren in en rond het water. Daarom werden grote stukken van de Melsenbeek ingericht met brede, schuine oevers. Hiervoor verwerven de gemeente Merelbeke en de provincie Oost-Vlaanderen stroken van ongeveer 10 meter breed. Deze actie past binnen het natuurinrichtingsproject Merelbeekse Scheldemeersen.

Op deze stroken werd hier en daar de bovenste grondlaag afgegraven. Daardoor krijgen moerasplanten (planten die houden van een vochtige bodem) opnieuw kansen om zich op de oevers te vestigen. Verschillende vogelsoorten vinden hier een geschikte nestplaats. De stengels en bladeren van moerasplanten die in het water staan, vormen voor de beekvissen een ideale plek om hun eitjes tegen af te zetten. De vislarfjes vinden hier in het voorjaar bescherming tussen de planten.

Zonder aangepast beheer zouden de oeverstroken al snel verruigen naar brandnetelvlaktes. De bodem is immers jaren aangerijkt met voedingsstoffen, een situatie waar brandnetels welig op tieren. Daarom worden de stroken grotendeels gemaaid. Het maaisel wordt ook afgevoerd zodat het teveel aan voedingsstoffen vermindert. Periodische begrazing met runderen of schapen houdt eveneens de ruigte onder controle. Hiervoor wordt samengewerkt met Natuurpunt en met lokale landbouwers.

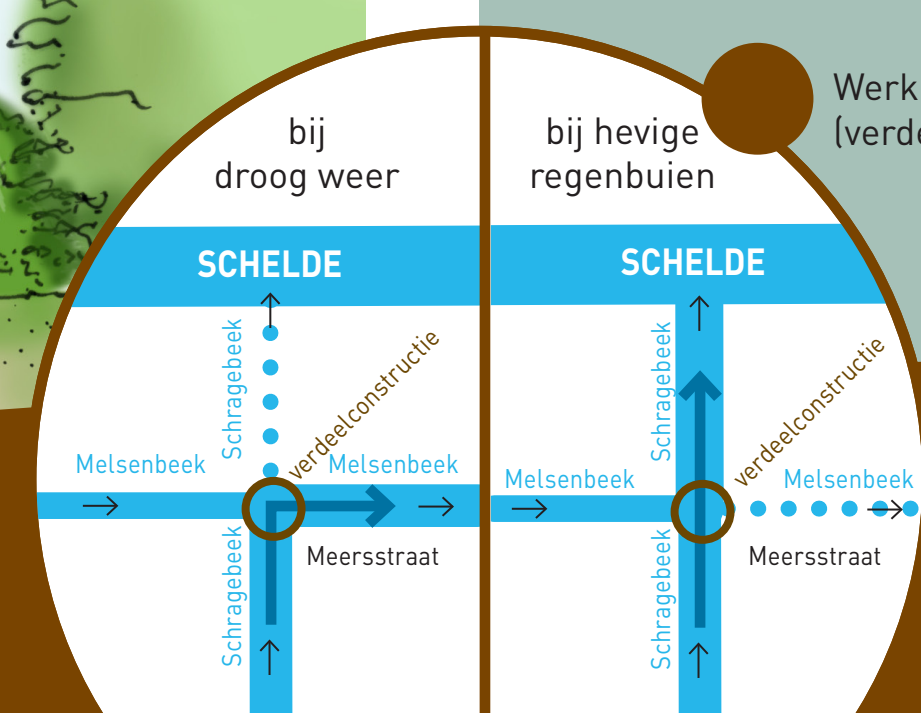
Deze inspanningen lonen: moerasspirea, wolfspoot, watermunt, veldrus, grote kattestaart, moeras-vergeet-me-nietje, waterzuring, kale jonker, gele waterkers, zomprus, valse voszegge, moeraszegge, oeverzegge en vele andere oeverplanten zorgen jaarlijks voor een fris kleurenpalet rond de beek.

kattestaart ↑
watermunt →
kale jonker →→

ecologische oeverinrichting

oeverzegge

Stuw

Om vissen vanuit de Schelde de kans te geven de Melsenbeek op te zwemmen, zijn in de Melsenbeek op verschillende plaatsen vistrappen geplaatst. Vistrappen helpen de vissen doordat een groot hoogteverschil in verschillende kleinere, overbrugbare stukjes wordt opgedeeld.

Daarvoor moet er wel voldoende water over de vistrappen stromen. Om dat voor elkaar te krijgen, werd een mechanische stuw gebouwd op de kruising van de Melsenbeek en de Schragebeek. Deze stuw verdeelt het water van de Schragebeek voor een stuk naar de Melsenbeek en voor een stuk naar de Schelde.

Bij droog weer krijgt de Melsenbeek al het water uit de Schragebeek. Bij zware regen stroomt het water van de Schragebeek rechtstreeks naar de Schelde zodat het gevaar op overstromingen wordt beperkt.

De waterkwaliteit van de Schragebeek is niet goed omdat er afvalwater in terecht komt. De stuw wordt pas in werking gesteld na de aanleg van een collector (die het vervuilde water naar een waterzuiveringsinstallatie brengt).

Werking van de stuw (verdeelconstructie)

